

סטיוארט ונובק: הקלאסי והחושנית

לקח מופתי לסיפורת חזונית שאינה זקוקה, אלא למינימום של מלים, כדי לחסביר את עצמה וברגיל, עיקר הסרט אינו חשיפת התעלומה הבלשית, אלא התהליך הפסיכולוגי שבעזרתו מגיע הגיבור לפתרון. הסרט הוא בין הארוכים ביותר שעשה היצחק (קצת יותר משעתיים), אבל אין בו דקה אחת מתה. סרט כזה אסור להחמיץ.

מותח וגאוני כנראשונה

ורטיגו (כפיר, ירושלים, ארצות הברית) - המיבחן האכזרי ביותר של הקולנוע הוא מיבחן הזמן. אם סרט יכול לשמור על רענונותו ולהרשים אחרי 25 שנים, כמו שהוא הרשים בפעם הראשונה שהציגו אותו, סימן שמדובר בצורה של ממש. מבחינה זו, סרטיו של אלפרד היצ'קוק לא זו בלבד שהם מחזיקים מעמד כאילו נעשו אתמול, אלא מקבלים עומק נוסף ונדמה כאילו הם עשירים יותר היום מכפי שהיו אי פעם. כך גם ורטיגו, לדעת רבים, היפה שבסרטיו.

בכל הסובל ממחוד גבחים נשכר עלידי ידיד כדי לעקוב אחרי רעייתו, המתנהגת בצורה מוזרה, ומגלה נטיות להרס עצמי. הבלש נכשל במשימתו. אולם מאוחר יותר הוא פוגש אשה שהיא בת דמותה של זו שנשמתה בין ידידו בפעם הראשונה, והוא מצפה לכמות על אשה זו את הצורה החיצונית המדויקת של הראשונה.

על סמך סיפור זה שנכתב עלידי צמד הצרפתים בואלו ונארסז'אק מתוך כוונה מוקדמת להציעו להיצ'קוק, מתפתחים כל נושאי המפתח ביצירתו של אמון המותח. אפשר למצוא כאן את רגש האחריות לזולת ואת תחושת החטא הקדמון הרובצת על גיבוריו, וגורמת להם לעצמם מנת אשמה גדולה בהרבה מן הראוי, יש כאן אובססיה כפולה של המוות, מצד אחד, ומילחמה נואשת נגד אובססיה זו, גם היא כפולה, יש כאן תשומת-לב מירבית למיבנה הצורני של כל תמונה ותמונה.

אסירים בסגוביה: להימנע מאידיאליזציה

רבות מן העובדות, מה שהוא השביל לעשות, זה לחכיס את הסיפור למיסורת של קצב קולנועי בני היטב, כאשר הוא משלב ביעילות רבה את ריגעי ההרפיה בהדרגה האובל של הכלא, עם הסצינות שבהן הוא מתעד את חפירת התעלה המזבילה אל החופש. נכון שאין בסרט כוכבים זוהרים ואהבות טוערות, אבל מי שמעוניין לראות סיפור קולנועי מוצג היטב, ודאי לא יתאכזב.

לחפור אל החופש

הבריחה מסגוביה (פאר, תל-אביב, ספרד) - דראמה דוקומנטי סדית זו, המשחזרת בריחתם של אסירים מליטיים מכלא ספרדי, בשנת 1975 (כשפראנקו היה עדיין בחיים), היא דוגמה מופת לעבודה נקייה, יעילה ונאמנה, שבה עושי הסרט ידעו בדיוק מה הם רוצים לספר, ולא הגיחו לשום מיתוי לגרור אותם חצייה מן המסלול שלהם.

מה שרצו לספר זה התהליך המדוקדק שבו תוכננה הבריחה עלידי האסירים, תוך התעקבות על כל פרט חיוני ועל שלבי הביצוע. לעומת זאת, הם רצו להימנע מכל אידיאליזציה של דמות זו או אחרת מן הבורחים, מיצירת גיבורים מאולתרים שיזמינו את הצופה לחזרה על עיטם, מתעמולה מליטית שהיא כמעט מתבקשת מאליה (וזי מדובר בלוחמי חירות באסקוס), או מהטפות מסר מיותרות, שבמיסורתן אפשר היה להציג את כל האסירים כקורבנות ואת כל הסוהרים כמיפלצות.

ואמנם, המעלה הגדולה ביותר של הסרט הזה היא כמה שאין בו, כל אותן הפטרות הכלל שבויד-כלל הופכות את סייסי הבריחה מן הכלא למיקשה אחת מוכרת וחוזרת על עצמה, זאת ועוד, הבימאי אימנול אוריבה נשען על תרשים שכתב אדם אשר השתתף בבריחה, חלק גדול מן המשתתפים הם האסירים עצמם שהיו מחדש את החוויה מול המצלמות, ועם ניבחרת כזאת הוא לא יכול היה להרשות לעצמו סייסות

קורטני ופיני: מישחק והצגה

סום קורטני, בדמות המלביש, תפקיד שגילם על בימות לונדון וברודווי, מזדהה עם התפקיד עד לפרטים הקטנים ביותר שלו, וקשה להעלות על הדעת מישחק מושלם יותר במסגרת זו. לעומתו, אלברט פיני, שהוא הרבה יותר מדי צעיר לתפקיד השחקן המזדקן, אינו משחק, אלא עושה הצגה, הצגה מפוארת מלאת תכסיסים שבה הוא ממגין יכולת טכנית מדהימה. מה לזה ולסרט, זה ברור פחות.

תרגיל לשני שחקנים

המלביש (לב 2, תל-אביב, אנגליה) - התנאי הראשון כדי להנות מסרט זה, הוא התעניינות בחיי התיאטרון ובמה שמתרחש מאחרי הקלעים. התנאי השני הוא השלמה עם העובדה שמדובר כאן בעיבוד של מחזה לקולנוע, עם כל הסטאטיסות הכרוכה בכך, ותנאי שלישי, נכונות לקבל מיבצעים מישחקיים חריגים, גם כשהם מוגזמים מעל ומעבר לצורך, מתוך הערכה ליכולת של מי שמבצע אותם.

המחזה של רונאלד הארווד עסק, על הבימה, בדמותו של מלביש חומי-כסואלי העובד כבר שנים רבות במחיצתו של כוכב תיאטרון מזדקן מדרג ב', המסייר עם להקתו בערי השדה בבריטניה, הרחק מן הזרקים הזוהרים של לונדון. המלביש עצמו היה המקוד של המחזה, כהתגלמות האיש שבצל שבלעדיו אין ההצגה יכולה להימשך, למרות זאת מתייחסים הכל לקיומו כמוזן מאליו.

הסרט מנסה להרחיב את הידיעה המקורית, תוך מישקל-יתר לדמותו השחקן שמעסיק את המלביש, הופך אותו לכוכב גדול בעל כאריזמה עצומה, פותח את התחום הצר של הבימה עלידי הוספת כמה מיבצעים, אבל ביסודו של דבר, משאר הסיפור כולו מחזה, העיקר בו הם עדיין הדיאלוגים והחופעה של שני השחקנים הראשיים.

זה לא הרתיע את דינסט ואת מפיקיו, מה עוד שבינתיים הם הבטיחו לעצמם את שירותיה של אחת השחקניות המבוקשות ביותר בגרמניה היום, גורדון לאנגרבה. אחרי הצלחתה האיריה כתפקיד עקרת-הבית שהופכת ליצאנית בהאשה הבורעת, (בישראל נקרא הסרט 'היצאנית המכוברת') תפקיד שבעיקבותיו הפכה לנושא החלומות האירוטיים של כל הגברים הגרמנים, מצאה את עצמה השחקנית האלמונית מרכז של תשומת-לב רבה.

הסכמתה להופיע בתפקיד מריאנה באכמייר כבר הבטיחה לסרט תהודה רבה, אני אוהבת תפקידים של נשים הנמצאות במצבים חריגים, הסבירה את הסכמתה להופיע בסרט.

שעה שדינסט צילם את גירסתו, הנושאת את השם אמה של אנה, במינכן, ניגש מתחרהו, שחקן-בימאי בשם הארק בוהם, לעשות את אותו הדבר, כאולפני האמבורג.

בוהם הוא דמות פעילה ביותר בקולנוע הגרמני החדש, הוא מרבה להופיע בסרטי עמיתיו והוא חביב על החוגים המתקדמים של תעשיית הסרטים שם, אותם החוגים הידועים בפעילות לקידום הסרט הגרמני, עלידי פעילות ציבורית ענפה.

שמות בדויים. בוהם ניגש לסיפור מוזוית אחרת, ראשית, הבטיח לעצמו את עזרתה של מריאנה באכמייר עצמה, כיועצת לכתיבת התסריט. שנית, הוא החליט לא להסתפק בתיאור הפרטים של הפרשה, כהווייתם כלבר, כפי שעושה זאת דינסט, אלא לחשוף בהרחבה את כל הרקע של מריאנה באכמייר וחיה, לפני המיקרה עצמו.

כדי לאפשר לעצמו כמה שאפשר יותר דרוך בתימצות והחרפת נקודות, במיקרים הרצויים לו, החליט בוהם שלא להשתמש בשמות המקוריים של הפגשות הפועלות, לאם בסירטו, קוראים מאריה ולבאר, שם בתה הוא יוליה, אבל לסרט עצמו קוראים פרשת באכמייר, וזאת כדי לא להשאיר שום ספק, שגם אם השמות בתוך העלילה בדויים, הסיפור עצמו מתייחס לאותו המעשה.

לתפקיד הראשי בסירטו של בוהם, נבחרה שחקנית אוסטרית צעירה בשם מארי קולבין, שהופיע בעבר בכמה סרטים גרמניים, ואולי יש בכך רמז שעברה עולה כנקה אחד עם עבר הרמות שהיא צריכה לגלם. הידיעות בגרמניה, בין המבקרים שראו את שני הסרטים, נוטות יותר חסד לגירסתו של בוהם, אולי משום שהוא היה תמיד קרוב אליהם יותר, בכל מיקרה, מעניין יהיה לראות שני סרטים כאלה, זה בצד זה, ולהשוות בין הגישות.

פרסים

הרשימה

בשבוע הבא תחלק האקדמיה לאמנות הקולנוע בהוליווד את פרסי האוסקר לשנת 1984. הנה רשימה מפורטים בקטגוריות הראשיות: אפשר להתחיל לנחש:

הסרט הטוב ביותר

- החברים של אלכס - לורנס קאסון המלביש - פיטר ייטס
- הצוות המובחר - פיליפ קאופמן
- רגעים קטנים של חסד - ברוס ברספורד
- תנאים של חיבה - ג'יימס ברוקס

הסרט הזר הטוב ביותר

- אני אוהב אותך כרמן - קארלוס סאורה (ספרד)
- אהבה ממבט ראשון - דיאן קוריס (צרפת)
- פאני ואלכסנדר - אינגמר ברגמן (שוודיה)
- איוב מתמרד - אימרה גיונגוסי וכאנתה קאבאי (הונגריה)
- המסיבה - אטורה סקולה (איטליה)

בימאי

- פיטר ייטס - המלביש
- אינגמר ברגמן - פאני ואלכסנדר
- מייק ניקולס - סילקווד
- ברוס ברספורד - רגעים קטנים של חסד
- ג'יימס ברוקס - תנאים של חיבה

שחקן

- מייקל קיין - לחנך את ריטה
- טום קונטי - ראובן ראובן
- טום קורטני - המלביש
- רוברט דובאל - רגעים קטנים של חסד
- אלברט פיני - המלביש

שחקנית

- ג'יין אלכסנדר - צוואה
- שרילי מקליין - תנאים של חיבה
- מריל סטריפ - סילקווד
- ג'ולי ואלתס - לחנך את ריטה
- דברה ינגר - תנאים של חיבה